

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ
(ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑΣ)

Τρίτη 3 Μαρτίου 2020

Διδάσκων: Αρχιμανδρίτης π. Αυγουστίνος Θεοδωρόπουλος

ΕΝΟΤΗΤΑ Ζ
ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ

1. Μὲ ῥῆμα

Κατὰ τὸν 5ο αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ, τόσο οἱ ποιητὲς ὅσο καὶ οἱ φιλόσοφοι ἐπιθυμώντας νὰ σμιλεύσουν μία περισσότερη ἀπαιτητικὴ γλῶσσα μὲ ἀφηρημένες ἔννοιες, σχημάτισαν μὲ τὰ «συνδεδεικὰ» ῥήματα «εἰμί» - «γίγνομαι» περιφράσεις ῥημάτων καὶ ῥηματικῶν ἐννοιῶν.

π.χ. *Τί ποτ' ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων ; (= διαφέρει)*

π.χ. *Συμφέρον ἦν τῇ πόλει (= συνέφερε)*

π.χ. Ἴν ἡ θέλουσα, πάντ' ἐμοῦ κομίζεται (= θέλη)

Ἐπειτα, μὲ παρόμοια ῥήματα «ὑπάρχω» - «πέλω/-ομαι» (ποιητ.) σχηματίζονται ἀνάλογες περιφράσεις.

π.χ. *Πέλομαι τυράννω ἐοικῶς (= ἔοικα)*

Ὡς ἐκ τούτου ἡ μετοχὴ αὐτὴ συναρτᾶται ἀπολύτως μὲ τὸ «συνδεδεικὸ» ῥήμα (ἐπειδὴ σχηματίζει περιφραστικὴ ἔννοια) καὶ ὀνομάζεται «**ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ**», διότι ἔχει θέση κατηγορουμένου.

2. Μὲ οὐσιαστικὸ

Ἀργότερα, ἡ κατηγορηματικὴ μετοχὴ (καθὼς ὑπονοεῖται τὸ ῥήμα «εἰμί») μπορεῖ νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ οὐσιαστικὸ.

π.χ. *Καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους.*

(: ὄντας καθημένους)

π.χ. *Οἱ ἵππεῖς ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένους.*

(: οὔσι πορευομένοις)

Η ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Καινή Διαθήκη

1. Κατηγορηματική μετοχή στο υποκείμενο με συνδετικό ρήμα
  - Ἐγώ εἰμι <ὁ> λαλῶν σοι (Ἰω. δ´ 26)
  - Οὐ παύομαι εὐχαριστῶν (Ἐφ. α´ 16)
  - Πολύ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη (Ἰακ. ε´ 16)
  - Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες (Γαλ. ε´ 26)

2. Στὸ Ἀντικείμενο
  - Ἀπῆλθον, ἀφέντες [αὐτὸν] ἡμιθανῆ τυγχάνοντα (Λουκ. ι´ 30)
  - Εἶδε [ἐνν. ὁ Ἰησοῦς] τὴν πενθερὰν αὐτοῦ [ἐνν. τοῦ Πέτρου]
  - βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν (Ματθ. η´ 14)
  - Εἶδεν [ἐνν. ὁ Ἰησοῦς] ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον (Ματθ. θ´ 9)
  - Ἴδου θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους (Πραξ. ζ´ 56)

3. Περιφράσεις
  - Κὰν ἀμαρτίας ἧ πεπιοηκῶς, ἀφεθήσεται αὐτῷ (Ἰακ. ε´ 15)
  - ... ἵνα μὴ πεπιοθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ (Β´ Κορ. α´ 9)
  - Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος καὶ οὗτος ἦν πλούσιος καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης (Λουκ. ιθ´ 2)

• Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκράυ-
γασεν Αὐτῷ (Ματθ. ιε´ 22)

• Καὶ ἐγένετο Αὐτοῦ [ένν. τοῦ Ἰησοῦ] ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἰδοὺ
πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες, σαναπέκιντο τῷ Ἰησοῦ καὶ
τοῖς μαθηταῖς Αὐτοῦ (Ματθ. θ´ 10)

Λειτουργικὰ κείμενα

Βλ. Θεία Λειτουργία ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

1. Εὐχὴ τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου

Σὺ γὰρ εἶ <ὁ> προσφέρων καὶ προσφερόμενος καὶ προσδεχόμενος
καὶ διαδιδόμενος, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν ...

2. Ὁπισθάμβωνος εὐχὴ

Ἵτι πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι κατα-
βαῖνον ἐκ Σοῦ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων ...

Βλ. Ἰακ. α´ 16-17 : « Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, πᾶσα δόσις
ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς
τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα ».

πᾶν δῶρημα τέλειον

ἄνωθέν ἐστι, | καταβαῖνον

πᾶν δῶρημα τέλειον

ἄνωθέν ἐστι | καταβαῖνον

πᾶν δῶρημα τέλειον

ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον